

ANMELDELSER

.....

I dette nummer er følgende anmeldt:

<i>Lightbown & Spada</i>	How Languages are Learned (Oxford rev. 1999)
<i>AQA Anthology</i>	GCSE English (Oxford 2005)
<i>Alan Seymour ved Inger Sarborg</i>	The One Day of the Year – Anzac Day and Australian Identity (Gyldendal 2005)
<i>Russell Duncan and Clara Juncker</i>	Transnational America – Contours of Modern U.S. Culture (Museum Tusulanums Forlag, 2004)
<i>Tabish Khair</i>	The Bus Stopped (Picador, Macmillan, 2004)
<i>David Day</i>	Australiens Historie (Roskilde Universitets Forlag 2003)

Anmeldelser og omtaler i kommende numre:

<i>Lars Ulrik Tranbjerg-Ravn og Mai-Britt Østergaard Nielsen</i>	World in Motion (Systime 2004)
<i>Flensted, Sibbersen, Toft Macmillan</i>	Emerging India (Forlaget Øknom 2004) English Dictionary for Advanced Learners (Macmillan 2002)
<i>Hjulmand & Johansson</i>	Base – engelsk basisgrammatik (1r – uddannelse 2005)
<i>Lisbeth Maria Hansen</i>	Hello Out There – Contemporary American Literature (1r – uddannelse 2005)

Patsy M. Lightbown/ Nina Spada. *How Languages Are Learned*

Oxford University Press
Pp. 135. ISBN 0-19437-168-7 (paper)
(1. udg 1993), rev. udg. 1999
7. optryk 2003

Hjælper det når læreren retter elevernes sprogfejl? Lærer man noget af at tale det nye sprog eller er det nok bare at være udsat for at læse eller høre det? Hvordan foregår *tilegnelsen* egentlig?

De spørgsmål har mange sprogundervisere stillet sig i årenes løb, og selv om de endelige svar muligvis ikke er givet, kan man blive klogere på spørgsmålene ved at læse Lightbown og Spadas bog *How Languages Are Learned*. Deres konklusion er at det har en effekt at anvende *form-focused instruction*. Det gode ved bogen er imidlertid at forfatterne ikke kun fokuserer på denne ene tilgang, men også giver os en letlæselig, nuanceret og kvalificeret indføring i de forskellige teorier om fremmedsprogstilegnelse.

For læreren er bogen en god introduktion til teorierne, fordi den har fokus på undervisning, på anvendelse.

Bogens to forfattere mener at det kan hjælpe lærere at være orienteret om forskningsresultater og teoretiske diskussioner, når de skal vurdere sprogindlæringsmetoder og undervisningsmateriale.

Jeg vil vove den påstand at mange engelsklærere ikke har haft nærkontakt med områder som lingvistik, fremmedsprogstilegnelse, sprogteorier etc. siden studietiden. Men det er helt givet at med de ændringer som Re-formen medfører, vil kravene til såvel læreres som elevers kendskab til hvordan sprog tilegnes, eller *How languages are learned* i stigende grad blive tydeliggjort. I gymnasiet er Almen Sprogforståelse søsat for at skabe en fællessproglig basis som i den sidste ende kan højne elevernes kommunikative kompetence.¹⁾

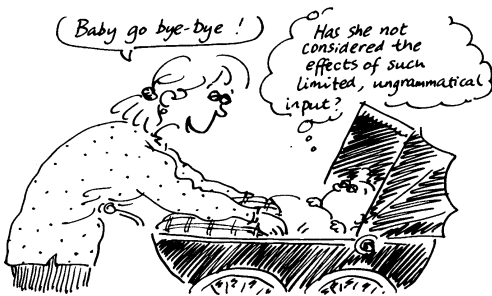
I Lightbown og Spadas bog får vi først et kapitel om førstesprogstilegnelse, fordi det er forfatterernes mening at udviklingen inden for SLA, Second Language Acquisition, er blevet påvirket af ændrede resultater og teorier om hvordan børn lærer deres modersmål. Vi lærer fx om ”udviklingssekvenser” i børns brug af negationer:
Fra 1) *No go. No cookie. No comb hair - over Any bath* (‘Nej bad!’)
til 2) *Daddy no comb hair*
for at ende (næsten) med
3) *I can't do it. He don't want it.*

De mange illustrative og ret sjove eksempler følges af grundige redegørelser for de

1) Se Anglo Files # 134 *Fagdidaktik og tværspørglighed pp 11-17.*

ANMELDELSER

relevante teorier: **I** Behaviourism (*Say what I say*) **II** Innatism (*It's all in your mind*) **III** The Interactionist position (*A little help from my friends*) hvor *Child-directed speech* kommer ind, dvs den forenkledede sprogform som voksne bruger til børn:

Modificering af voksensprog forekommer ikke i alle kulturer, men børn i alle kulturer lærer at tale. Hermed kan man argumentere for vigtigheden af selve samtalen med barnet. De tre teorier som forfatterne præsenterer i relation til børns sprogtilegnelse, bliver sat i spil i resten af bogen i forbindelse med andetsprogtilegnelse. Lightbown og Spada ser nemlig behaviorisme, Chomskys universelle grammatik og teorier om miljøets betydning som væsentlige for Second Language Acquisition.

På denne baggrund fortsætter bogen med teori og praksis inden for fremmedsprogtilegnelse i fem særdeles klart opstillede kapitler hvor teoretiske positioner eksemplificeres, opsummeres og diskuteres. Der er sågar *Activities* man kan lave/diskutere – et godt indslag i efteruddannelse og videreuddannelse. Kapitlerne redegør for 1) *teoretiske tilgange* til SLA, 2) *faktorer* som påvirker SLA (fx motivation), 3) hvordan '*learnerens' sprog* udvikler sig, fx i sekvenser; 4) der er et kapitel om *observation* af sprog og 5) et sidste kapitel om *undervisningsmetoder og forsk-*

ning; heri præsenteres fem forskellige teorier som udmøntes i 5 forskellige tilgange til undervisning og forskning. Som en foreløbig afslutning diskuterer forfatterne den vanskelige forbindelse mellem forskning og daglig undervisning: Hvordan kommer de nyeste resultater til lærerens kendskab? Og vil lærerne acceptere ny teoretisk viden som basis for ændringer i praksis? Lightbown og Spada præsenterer som deres konklusion at læreren ikke behøver vælge imellem formfokuseret og indholds-fokuseret undervisning og metode. Efter deres mening ligger udfordringen i at finde den bedste balance mellem de to positioner.

Bogen har en meget pædagogisk ramme: Den starter i introduktionen med et spørgeskema til læseren/lærerens, som dermed kan klarlægge sin holdning til *How languages are learned*. Dette fordi Lightbown og Spada mener at

Enten: "Most of us teach as we were taught"

eller "Most of us teach in a way that reflects our ideas and preferences about learning."

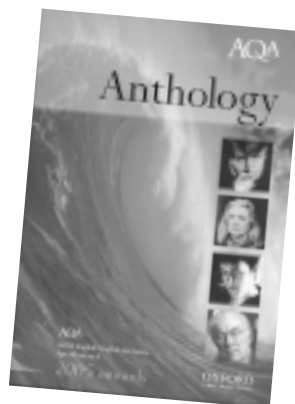
Spørgeskemaet spørger til disse *preferences*, fx **1.** *Languages are learned mainly through imitation* eller **11.** *When learners are allowed to interact freely (for example in group or pair activities), they learn each others' mistakes.* Bogens syvende og sidste kapitel vender tilbage til spørgeskemaet og til vores "popular ideas about language learning". Og nu kan forfatterne sortere i "fact and opinion", fordi vi har været igennem teoretiske tilgange, eksempler, diskussioner osv. Det fungerer rigtig godt, således at læseren i hvert fald nu kan se hvor de holdninger kommer fra som man har hældet sit hoved til i mange år. Bogen vil ikke få læreren til at

ANMELDELSER

ændre undervisningspraksis i morgen, og det er heller ikke forfatterens intention, men den refleksion over egen praksis som de håber på at have bidraget til, har helt sikkert fået et bedre grundlag. Bogen bidrager med viden om og vinkler på sprogindlæring som gør det nemmere at forstå lærerens muligheder og ansvar – og elevens ansvar i klasseværelset.

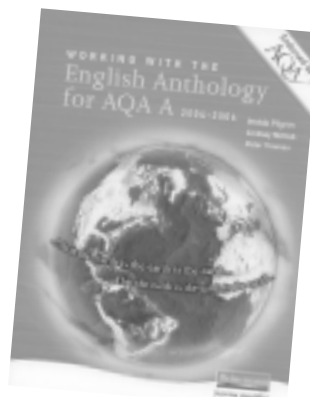
I SLA bliver ting hurtigt gamle, 10 år er 'gammelt', derfor taler det til forfatterens ros, at de fornyr bogen allerede i 1999 efter at førsteudgaven kom i 1993. Denne fik en meget fin pris i England (The Duke of Edinburgh Award) da den udkom på Oxford University Press. Prisen er naturligvis en belønning for et højt fagligt niveau, men det er også prisværdigt at den prosa som læseren møder i *How Languages Are Learned*, er behagelig at læse. Uden at forfatterne slækker på kravene til præcision og uden at de skyr fagudtryk har de valgt en "interesseret munter" tilgang til sprogudviklingsteoriene. Det er måske at gå for vidt at sige om bogen at "Every English teacher should have one"- men *How Languages Are Learned* giver et glimrende grundlag for efter- og videreuddannelse inden for den sprogtegnelsesteori, som jeg ikke er i tvivl om at alle faggrupper vil ønske at orientere sig om i de nærmeste år. ♦

Lisbeth Barløse

AQA Anthology: *GCSE English/English Literature Specification A 2005 onwards.*

Oxford University Press 2003
ISBN 019 831881 2
94 sider
69,50 kr eks. moms

Imelda Pilgrim m.fl.: *Working with the English Anthology for AQA A 2004 –2006*
Heinemann

ISBN 0-435-10604-X
95 sider
92,00 kr eks. moms

Undertiden bliver man lidt nysgerrig efter at vide hvad engelske elever på alderstrin, der ca. svarer til vores målgruppe inden for det danske skolesystem egentlig skal under-

ANMELDELSER

vises i på deres modersmål. En af måderne at få kendskab til det på er at dykke ned i en af de antologier, der i UK bruges på GCSE. Undertegnede har i forbindelse med skolebesøg i UK stødt på NEAB antologierne (der nu er erstattet af *The English Anthology for AQA/A 2004-2006*), og nogle danske gymnasier har på snedig vis købt klassesæt eller enkeltteksemplarer af denne antologi.

Imidlertid er det nu gennem forlaget Futurum muligt at få fat i den ellers svært tilgængelig antologi til brug ved GCSE English/English Literature som er udarbejdet af The Assessment and Qualifications Alliance, Manchester, ud fra The National Curriculum Key Stage 4 Programmes of Study fra 1999. Bekendtgørelsen, der ligger bag, kan særligt interesserede finde på webadressen <http://www.nc.uk.net/index.html>.

Den lader ikke den nye danske reform noget tilbage i omfang, og er i sin kanonisering af bestemte forfattere, perioder og genrer meget lig den ny læreplan for dansk i folke- og gymnasieskolen.

Det er ikke så meget for at få kendskab til nye, ukendte forfattere og digtere, at denne antologi er interessant, selvom der garanteret er en del af bidragyderne, som vil være ret ukendte for danske lærere, men fordi den giver os engelsklærere inden for ungdomsuddannelserne føling med hvilke tekster vores kolleger i UK (- Skotland) underviser i på det niveau, som svarer til 10. klasse. Samtidig er disse tekster særdeles

anvendelige på gymnasieniveau i 1. og 2. g og 2. hf og der er rigtigt mange gode at vælge imellem. For enkelte teksters vedkommende er det dog bedst at vente til 3. g.

Selve antologien er en ren tekstsamling uden kommentarer, noter eller andet. Den er i A4 format og teksterne står tydeligt, luftigt og særdeles læsbart på siderne. De enkelte teksters linjer er nummerede. Her og der er siderne brudt af, ikke særligt inspirerende, illustrationer.

*AQA Anthology*¹⁾ er inddelt i 3 sektioner: Section 1 (beregnet på eksamen i Key Stage 4 English) består af 2 grupper af digte med temaet Different Cultures set med 16 forskellige digteres øjne. Teksterne kommer langt omkring geografisk: the West Indies, San Francisco, India, South Africa, Vietnam, Pakistan, Nigeria osv. Ingen af digtene er ligegyldige, nogle af dem særdeles spændende også i formen. F.eks. Sujata Bhatt's *Search For My Tongue*, hvor engelsk blandes med hendes Gujerati "mother tongue" i ord og ortografi. De er gode at bruge i en 2.g og giver en god indfaldsvinkel til en snak om Englands historie og kolonitiden, Commonwealth m.m.

Section 2 er beregnet på Key Stage 4 English Literature:

I første afdeling præsenteres digterne Seamus Heaney, Gillian Clarke, Carol Ann Duffy og Simon Armitage med hver 8 digte – mange af dem allerede klassikere selv om de ældste af digtene er fra 1960'erne, de fleste fra 1990'erne.

1) For en komplet indholdsfortegnelse: <http://www.eriding.net/amoore/anthology/aqaanthology.htm#englishandlit>.

ANMELDELSER

Heaney er bl.a. repræsenteret med *Digging*, *At a Potato Digging* og *Death of a Naturalist*. Gillian Clerks digte omhandler det nære omkring forældre-barn relationer, naturen, kærlighed, døden (jvf. *Cold Knap Lake*). Hos Carol Ann Duffy udvides emnerne med referencer til litteraturen i digtene om (Miss) Havisham, Anne Hathaway og Salome, og i den humoristiske ende finder vi *Elvis's Twin Sister* om nonnen Sister Presley. Med Simon Armitage konfronteres man med barske, voldelige eksistenser (*Those bastards in their mansions; ...*) på et frodigt, moderne og kvikt engelsk. Også her er der adskillige gode tekster at tage fat på.

Section 2s anden afdeling er en Pre-1914 Poetry Bank med 15 digte af bl.a. Shakespeare, Blake, Wordsworth, Browning og Tennyson, Ben Jonson, John Clare, Hopkins m. fl. Digte der viser, hvorfor deres ophavsmænd stadig er i vores bevidsthed, og hvordan deres beskrivelser af tab, kærlighed og krig er uden for tid og sted. (jvf. Ben Jonsons digt fra 1616 *On My First Sonne* om at miste et barn.)

Endelig rummer antologiens Section 3 en prosasektion med 7 noveller: Doris Lessings *Flight*, Sylvia Plath: *Superman and Paula Brown's New Snowsuit* Michèle Roberts: *Your Shoes*; Joyce Carey: *Growing Up*, Ernest Hemingway: *The End of Something* (en Nick Adams novelle), Graham Swift: *Chemistry* og Leslie Norris: *Snowdrops*. Alle noveller har børn og teenageres liv som emne, men synsvinklen er forskellig. Det er noveller, der giver en masse stof til samtale og eftertanke. De kan kombineres på kryds og tværs, og f.eks. *Superman and Paula Brown's New Snowsuit* og *Your Shoes* fungerede godt både i min sproglige og i min matematiker 2.g klasse, som roste hi-

storierne, der førte os langt omkring inden for temaerne Loss of Innocence, Growing Up, Children – Parents Relationships, Why Young People Leave Home, osv.

Mange danske lærere vil nok savne noter, arbejdsspørgsmål, perspektiverende henvisninger og alle de andre "ydelser", vi er vant til fra gode danske engelskantologier, men der er hjælp at hente flere steder.

Til denne officielle antologi er der fra forskellige forlags side lavet arbejdsbøger, hvoraf nogle også kan fungere som selvstændige antologier. En af de mest udbredte er Heinemanns *Working with the English Anthology for AQA A 2004 –2006* (Imelda Pilgrim m.fl.), som er en videreførelse af et tilsvarende hæfte beregnet på tidligere udgaver af den officielle antologi. Hæftet fås også hos Futurum.

Det fokuserer på de tekster, som relaterer til GCSE eksamen i English Language nemlig afsnittet "Poems from Different Cultures and Traditions" som omfatter førnævnte 16 digtere.. Hæftet indledes med en overordnet kort artikel "What is culture?", "What are traditions?" "How texts reflect a culture", "Identifying what is familiar in a different culture". Udmærkede korte artikler der også kan bruges uden for denne antologis tekster.

Arbejdshæftet giver i forbindelse med de enkelte digte en kort, udmærket introduktion til digtenes forfattere. Til hvert digt er der en boks med forklaring på ord og begreber som formodes at være fremmede for mange engelske (og selvfølgelig dermed også danske) elever. Desuden er der til hvert digt en "Before you read the poem" forberedelse, dernæst "First reading" opgaver, "Close reading" med underafdelingerne

ANMELDELSER

Structure og Language, og endelig “Exploration and Insight”, hvor eleven konfronteres med spørgsmål til overvejelse og perspektivering i forbindelse med læsningen af digtet. Til sidst er der et afsnit kaldet “Links” som f.eks Writing to imagine, explore, entertain. I et digt om slavetransporter lyder en af opgaverne:

Write a piece of investigative journalism- imagine you are a reporter who has just found out exactly what conditions onboard the ships are like. - Og/ eller Speaking and listening: explore, analyse, imagine. For eksempel med følgende opgave: Use your findings about slavery to deliver an imaginative presentation to the class about what conditions were like for the slaves.

De sidste 10 sider af hæftet består af et afsnit kaldet Looking at the Poems Together. Det giver arbejdsredskaber til sammenligning af digtene både med henblik på kulturforståelse, og tolkning og analyse af sprog, struktur og indhold.

De sidste to sider giver forklaringer på ord og begreber som ofte anvendes i forbindelse med digtanalyser. F.eks *colloquial expressions, alliteration, puns, imagery* osv. *Working with the English Anthology for AQA A 2004 –2006* er beregnet for elever, der målrettet arbejder mod en GCSE English eksamen. Derfor er der flere steder i hæftet henvisninger til de konkrete krav, eleven vil blive stillet over for. Dette er imidlertid ikke problematisk overhovedet i forhold til de sektioner, der omhandler de konkrete digte, og jeg har selv med godt resultat anvendt flere af digtene, inklusive arbejdsopgaver, i

1.g og hf i forbindelse med indlæring af begreber og ordforråd som er nødvendige ved digtgennemgang både på klassen og i eksamenssituationer.

I England kan endvidere erhverves en meget omfattende Teachers’ Book²⁾, som dækker hele antologien, og som der er kopieringsret til. Den er ret dyr, ca. 500 kr, og anskaffes i England normalt til engelskfaggruppen via The Head of Department, men kan altså også erhverves via nettet. Ifølge OUP findes der endvidere en mindre Teachers’ Book, som undertegnede ikke haft adgang til³⁾

Den enkelte lærer kan desuden med stort udbytte klikke ind på denne webadresse <http://www.eriding.net/amoore/virtualschool/default.htm> eller direkte på www.universalteacher.org.uk, hvor man finder Andrew Moores notater til AQA antologien.

Andrew Moores⁴⁾ hjemmeside anbefales af ATW: The Association of Teachers’ Website. Den kan bruges som udgangspunkt for udarbejdelse af arbejds-spørgsmål, og giver tolkninger og analyser af antologiens tekster samt sammenligninger mellem enkelttekster. Danske elever kan sagtens selv bruge hjemmesiden, hvis de arbejder med f.eks. en novelle eller et digt. Siden rummer også “tables”, elever og lærere kan anvende til at få overblik over sammenligninger mellem forskellige digte. Udover gennemgange af alle de tekster der

2) AQA English GCSE Specification A Anthology Teacher’s File (English Literature) ed. Steven Croft and Peter Buckroyd £49.00 (Paperback). ISBN 0-19-831892-8. Se <http://www.oup.co.uk/isbn/0-19-831892-8>.

3) Geoff Barton, Joanna Crewe, Peter Buckroyd: **Specification A: Teachers’ Book**, Oxford University Press. **Price:** £16.50. **ISBN:** 0198318944.

4) Om Andrew Moores CV samt litterære produktion: <http://www.eriding.net/amoore/intro.htm>.

ANMELDELSER

findes i *AQA Anthology: GCSE English/English Literature*, inklusive lydfiler til Pre-1914 digtene, indeholder hjemmesiden desuden et hav af gennemgange af film, dramaer, digte, romaner og noveller. Det kan altså frit downloades, men kan også købes i en nemmere overskuelig papirversion via nettet.⁵⁾

Der er altså nok af inspiration rundt omkring til brug af teksterne i *The AQA Anthology*, og med den pris vil selv en slunken bogkonto kunne bære, at man som faggruppe får anskaffet lærereksemplarer og måske på sigt et klassesæt af antologien, der rummer så megen elev- og lærervenlig litteratur. (se flere henvisninger på bladets hjemmeside).

Wivian Winther Borg

The One Day of the Year – Anzac Day and Australian Identity.

Af Alan Seymour ved Inger Sarborg

Forlag: Gyldendal
Omfang: 135 sider
Pris: 175 kr. excl. moms
ISBN: 02-01060-5

The One Day of the Year er teksten til et drama skrevet af den australske dramatiker Alan Seymour. Historien udspiller sig i dagene omkring Anzac Day på et eller andet tidspunkt i slutningen af 50'erne eller begyndelsen af 60'erne. Dramaets unge hovedperson, Hughie Cook, er universitetsstuderende, men hans sociale baggrund er arbejderklassen. Alf, hans far er elevatorfører og "a bloody Australian". Hughies mor er hjemmegående husmor, hvis hobby er banko og kortspil. Desuden er der Wacka Dawson, en ældre ven af familien og en af de oprindelige Anzacs. Endelig er der Jan, Hughies overklassekæreste, med egen bil og meget lidt empati for Hughies socialklasse, hvor fjernsyn ikke er noget man ejer men noget man lejer for en dag. Konflikten i stykket er et ægte generationsopgør, som i det ydre kommer til at dreje sig om fejringen af Anzac Day, men som på et dybere plan hænger sammen med at Hughie er vokset op med velfærdssamfundet. Han får lov til at få den uddannelse, som faderen aldrig fik mulighed for at tage, selvom han gerne ville. Hughie er med sin uddannelse på vej ind i en socialklasse, som vil fjerne ham helt fra den verden forældrene har levet i. Titlen på dramaet angiver flere mulige fortsættelser, men en af dem bruges eksplicit mod stykkets slutning. Det er den ene dag om året, hvor veteraner fra alle sociale lag får lov til at føle, at de er noget særligt og har udrettet noget særligt.

For os gamle der har oplevet 50'erne og

5) <http://www.zigzageducation.co.uk/order.asp?userid=English>.

ANMELDELSER

60'erne er en formulering af generationskløften som den stykket byder på helt relevant, og den vil sikkert også kunne gribe årtusindskiftets unge mennesker. Hvis ikke – så er det vores opgave at åbne dette perspektiv for dem.

Nærværende udgivelse fokuserer på Australiens deltagelse i 1. verdenskrig og dermed australsk identitet og nationalfølelse, og knap så meget på stykkets bærende konflikt og omstændighederne omkring denne konflikt. Dette valg afspejles i et afsnit, som introducerer Australiens historie fra 1901 til og med 1. verdenskrig – og også i valget af illustrationer til bogen.

Bogen rummer – foruden en introduktion til den danske udgivelse af Alan Seymour selv og et interview med ham – et afsnit om at analysere drama, hvori ”the Aristotle Drama model” introduceres. Det er ganske enkelt gået for hurtigt. Det er for mig at se slet ikke nødvendigt at nævne Aristoteles, selvom Aristoteles’ Poetik stadig ligger til grund for megen litterær beskæftigelse med både drama og roman. Men hvis man vil nævne ham, så skal man også omtale dramaets ”three unities” rigtigt og ikke kalde dem ”the three units”, og nu hvor jeg er nede i detaljerne, så brugte grækerne ikke ordet *purification* for at udtrykke følelsen af *catharsis*; *catharsis* er det græske ord for det latinske *purificatio*. Det er detaljer – forhåbentlig ærgerlige svipsere. De to sproglige konsulenter burde også have fanget et par andre kedelige småfejl: flertal af *Anzac* er *Anzacs* og ikke *Anzac’s* og i gloserne burde RSL ikke hedde *Returned Servicemens’ League*.

Alle afsnit i bogen er forsynet med *Questions and Tasks* af den mere traditionelle slags. Enkelte virker en smule uigennemtænkt –

f.eks.” *www.task: Use the internet to gather information for a presentation on the Heidelberg artists, their backgrounds, and on impressionism as an art style.*”

Dette fører mig til den sidste kommentar. Bogen rummer et afsnit, der introducerer den australske malerskole Heidelberg-skolen. Afsnittet kommer til at danne bro mellem de sidste to årtier af 1800-tallet, hvor en specifik australsk national stolthed begynder at dæmre, og så denne nationale stoltheds ildprøve i forbindelse med Australiens deltagelse i krig for første gang. Der er ganske meget at tage fat på for bogens brugere i de muligheder, der her peges på. I tilknytning hertil bringes yderligere to andre tekster: Eric Bogles *The Band Played Waltzing Matilda* og Dorothea Mackellars *My Country*. Men hvorfor ikke også inkludere den originale *Waltzing Matilda*?

Alt i alt er der tale om en udgivelse skolerne godt kan investere i, men lad være med at lægge for meget i det uklædelige stempel, *Gymnasireformen 2005*, som skæmmer bogens udmærkede omslagsillustration.

◆
Hanne Drejergaard Kjeldsen

ANMELDELSER

Transnational America – Contours of Modern U.S. Culture, edited by *Russell Duncan and Clara Juncker*

Forlag: Museum Tusulanums Forlag, 2004

Omfang: 240 sider

Pris: 198,-

ISBN: 87-7289-958-1

"Transnational America" er en spændende udgivelse med bidrag fra en række kapaciteter inden for området American studies. Udover artikler er der et fotoessay med billeder og kommentarer.

Bogen handler om det samspil mellem globalisering og nationalisering, som er det moderne menneskes vilkår. Denne transnationalisering betyder, at grænser opløses, og følelsen af nationalitet ikke længere er bundet til geografi eller bopæl i et bestemt land. Det velkendte tilhørsforhold til sted og etnisk gruppe er dermed erstattet af et "flexible citizenship in two or more cultures".

Justin D Edwards fra Københavns Universitet giver et eksempel på dette i essayet: "Nordicities; or the American City in Ca-

nada". Han tager udgangspunkt i, hvordan den amerikanske storbyserie "Sesame Street" midt i 90'erne fik sin egen canadiske version "Sesame Park" som efter sigende bedre kunne vise den canadiske livsstil med prærie, bjørne og vilde skove.

Problemet er bare, at den canadiske myte og tilmed en stor del af den litterære kanon, der ser Canada som stedet, hvor naturens kræfter får frit spil, er svær at identificere sig med, hvis man – som størstedelen af canadierne – bor i en storby. Mytens funktion har oplagt været at definere Canada i forhold til USA. Men den har desværre resulteret i, at "the metropolitan self in Canadian narratives has often been located elsewhere, in New York, London or Paris."

Mange nye skribenter har brugt den amerikanske kultur i forsøget på at definere storbyens canadieren. Brad Frasers *"Unidentified Human Remains and the True Nature of Love"* (1996) foregår i Edmonton, men kunne lige så godt foregå i en storby i USA. Den erfaring, der udtrykkes er nemlig urban snarere end national. Faktisk er stykket så geografisk uafhængigt, at der er tale om "no-place" i betydningen: et ikke nærmere defineret sted.

Timothy Taylor prøver i romanen "Stanley Park" (2001) at udforske "the local in the global" i storbyen Vancouver, med fokus på det sted, hvor byen glider over i Stanley Park. Urban-wilderness kontrasten smelter sammen. Som Edwards skriver i det konkluderende afsnit: "the wilderness is no longer categorically placed outside the city, nor is the city emphatically removed from the wilderness".

Der er også andre grænser, der opløses i

ANMELDELSER

"Transnational America". Martyn Bone har spændende betragtninger i: "The Transnational Turn in the South" og udgiveren selv, Russell Duncan, har skrevet et interessant sociologisk bidrag "Beyond Black and White: Latino Atlanta 1990 – 2004".

I "Not a Story to Pass On – Tim O'Brien's Vietnam" skriver den anden udgiver, Clara Juncker, bl.a. om O'Brien's *"Things They Carried"*, hvor temaet som så ofte hos forfatteren er en søgen efter "some sort of (dis)order out of the confusion and moral chaos that is modernity". Som Juncker skriver, genfindes temaet hos DeLillo. Om hans bog *"Mao II"* samt Paul Austers *"Leviathan"* handler Claudia Egerers essay om "The Image of Terror and Terrorism". Begge bøger viser det postmoderne menneske midt i al støj og kaos fra masser og massemedier. "Their focus is on the increasing difficulty of escaping visual stimuli and the effect this has on our perception of reality (...), numbing us to a state of inertia." Ifølge Baudrillard bliver den virkelige begivenhed ikke alene overskygget af et lag af informationer. Virkeligheden bliver fortrængt. Auster og DeLillos pointe er netop, at forfattere og terrorister har en del tilfælles, bl.a. evnen til at have medierne i deres magt. Magt og terror bliver to sider af samme sag, ligesom det bliver vanskeligt at skelne mellem "the terrorist og the terrorized".

Medierne og deres rolle i terrorismen står ligeledes centralt i Erik Åsards "Conspiracy Theories in America: Two Approaches" Artiklen tager udgangspunkt i de mange konspirationsteorier, der naturligt nok dukkede op i kølvandet på 9/11. Med Jonathan Alters ord slår Åsard fast, at vi lever i "an age of conspiracism". Som reaktion på det

kan man vælge at se konspirationer som et ubetinget aktiv for et demokrati, som Jodi Dean gør det, da de kan tvinge os til at revidere vores syn på demokratiet, eller i det mindste – som Mark Fenster – betragte konspirationsteorier som noget, der "offer healthy resistance to entrenched government". Men teorierne kan også ses som et usundt udtryk for paranoia, hvilket bl.a. historikeren Richard Hofstadter gør. Erik Åsards konklusion er, at man skal undersøge konspirationsteorier kritisk, men også tage dem alvorligt og se dem som en del af vores nye transnationale virkelighed. Fact og fiction er ikke nødvendigvis modsætninger. De kan også være forskellige lag af en (slags) sandhed.

Denne særdeles læseværdig udgivelse viser, at omkring årtusindskiftet er den amerikanske salad bowl i særdeleshed blevet til en transnational melting-pot, hvor kontrasterne urban – rural, såvel som fact – fiction eksisterer, ikke side om side, men som en sammensmeltet del af hinanden. ◆

Eva Lene Kristensen

Tabish Khair *The Bus Stopped*
Picador, Pan Macmillan, London, 2004
ISBN 0 330 41921 8

Født i Indien i 1966 kom han hertil i 1993 som deltager i et tremåneders kursus på Den Internationale Højskole i Helsingør, mens han arbejdede som journalist for *The Times of India* i Delhi. Kærlighed til Danmark, konkretiseret i en dansk lægestuderende, førte ham i 1996 tilbage med et phd-projekt i bagagen. I 2000 forsvarede han på Københavns Universitet sin afhandling med titlen *BABU FICTIONS: Alienation in Contemporary Indian English Novels*, som den højtestimerede Oxford University Press publicerede i 2001. Siden da er bogen blevet en 'kanon' tekst på en del indiske universiteter. Desuden har han publiceret poesi (*My World* [1991], *The Book of Heroes: A Collection of Light Verse and Much Worse* [1995], *Where Parallel Lines Meet* [2000]) og litteraturkritiske artikler i en række tidsskrifter i Indien, Storbritannien, USA, Sydafrika – og i Danmark.

Forfatteren hedder Tabish Khair og er ansat som lektor i post-koloniale studier på Institut for Sprog, Litteratur og Kultur ved Aarhus Universitet. I 2004 har det ansete britiske forlag Pan Macmillan udgivet hans

roman *The Bus Stopped*. Og, må man formode, fordi bogen ikke er tilgængelig på dansk, har den danske anmelderelite forbigået publikationen med – ufortjent – tavshed.

Omkranset af en spinkel ramme med overskrifterne 'Homes' og 'Homes, Again' følger vi i bogens tres 'stop' eller afsnit under overskriften 'Journeys' chaufføren, konduktøren og passagererne i en privatejet ekspresbus gennem den fattige nordøst-indiske provins Bihar fra Gaya til Phansa og retur. Rejsen er ikke en pilgrimsfærd, ikke en søgen efter et mål, den beskriver glimtvis som i små vignetter en mosaik af tilsyneladende tilfældigt sammenstuede skæbner i et konstant spændingsfelt mellem rejsen og længslen efter et hjem.

Bussen bevæger sig gennem Bihars landlige omgivelser og småbyer, der med lette men umiskendelige streg præger billederne på læserens nethinde. 'On both sides of the bridge, the Phalgu spreads its dotted, checked, striped yellow wings: a flattened and mounted butterfly of some extinct species' (25). Bussens chauffør Mangal Singh – med forfatterønsker og -gaver og småkriminelt, idet han sammen med konduktøren Shankar stikker en del af billetindtægterne i egne lommer – holder et vågent øje med hvad der foregår bag ham i bussen og han husker hver bustur med et billede, der med kursiv skriver sig ind i hans hukommelse. 'Just those single images, a colour, a scene, a face, an act italicized on the pages of memory. ... each trip a narrative made of the criss-crossing of other stories that board this bus and then go on unconcerned' (12-13). Når han standser kan han vende sig om og se nøjere 'those he is driving to their different

ANMELDELSER

destinations, their many separate stories merging only for those few moments into one narrative of sleep and travel, a novel of travel' (112).

Konduktøren, from og diskriminerende servil overfor den rige Mrs. Mirchandani og 'firangi' Rasmus men uforskammet mod landlige passagerer, harcellerer med kunderne og tromler dem sammen med hård hånd. 'I have ferried all of them to their destinations, clearing their way with the sound of my palms banging on the metal body of the bus, shouting at carts and cars to get out of the way' (120). Enkelte passagerer toner kun frem for en kort kommentar, andres historier får mere lys som Chottu, der har gjort det af med sin adoptivmor, og Farhana, der søger at flygte fra sit liv som eunuch. Alle passagerer bliver påvirket af en enlig fattig og apatisk mor med sit døde spædbarn, der begravnes i vej-kanten. 'The strands of this death remained intertwined ... with life on and around the bus' (161-62).

Den dansk-indiske forretningsmand Rasmus Jensen – søn af Dr Alok Sen, i København A. Jensen med noble tanker om Indien – med en 'Olsen-banden' kuffert fyldt med bestikkelsespenge og hans chauffør Hari danner det vidunderlige par, der giver forfatteren mulighed for med subtil ironi at skildre mødet mellem to forskellige kulturer, ikke mindst hvad angår deres fornemmelse for tid og effektivitet.

På overfladen er romanens struktur givet ved rammen og de mange stop, men den overrasker ved afsnittenes forskellige længde helt ned til en enkelt sætning og de skiftende perspektiver af første- og tredjepersons fortællere. Ved nærmere eftersyn

viser der sig en dyb sammenhæng mellem afsnittene, hvor de forskellige rejsendes individuelle og fælles oplevelser tages op hen ad vejen.

Sproget er letflydende poetisk, ikke mindst fortryllende med de mange lyd- og lugtesans baserede billeder. Lydmalende verber og adjektiver skaber de skiftende kulisser: 'the world is filling up with sounds. The cries of newspaper and vegetable vendors, the bargaining from the landings, the sound of metal buckets lowered with ropes' (102). Irfan, en af jeg-fortællerne, husker fra sin ungdom og sin første forelskelse duften af pigen Zeenat. 'Her smell held me tight. ... Her smell had entered that deep part of my soul from which nothing can ever be erased' (108-09) og hans teenage forlegenhed er empatisk beskrevet: 'Nothing had happened except her slow and steady wrestling of my gaze to the floor' (107).

Rejsen med de mange stop er et billede på forfatterens skriveproces, som chaufføren oplever den og som Tabish Khair selv har udtrykt det i et interview med *First City* i juni i år, hvor han siger at bogen på sit dybeste plan handler om det at skrive, det at fortælle (136).

De rejsendes skæbner ses glimtvis, på bussturen mødes de i en tilfældig fælles erfaring for derefter hver for sig at bevæge sig videre på deres livs Odyssee hjem, et hjem, der ikke er et hus af sten men 'made of breath' (3). *The Bus Stopped* fortjener en bred skare også af ikke engelsk-kyndige læsere!

Karl-Heinz Westarp, Dr.Phil. ◆

David Day: *Australiens Historie*

Forlag: Roskilde Universitets Forlag
2003
Omfang: 405 sider med indeks
Oversættelse: Lars Jensen
ISBN: 8778671779

Efter en periode hvor den royale romance bragte intenst fokus på Australien, især via den kulørte presse og i diverse letbenede tv-rejseprogrammer, sukker man efterhånden efter et anderledes nuanceret blik på landet "Down Under". Derfor er Lars Jensens strålende oversættelse af den australske historiker David Days *Claiming a Continent* særdeles kærkommen.

Værkets oprindelige titel understreger Days hovedargument: at Australiens nyere historie på godt og ondt handler om besiddelse og især legitimeringen af denne. Ulig hovedparten af de forhåndenværende australske historiebooks på danske boghylder, er dette ikke et narrativ om enhed og nationalt fremskridt, men snarere en fortælling om mangfoldighed og de konflikter, som den europæiske bosættelse afstedkom. Day lægger dog ikke udelukkende vægt på skyggesiderne. Bogen fejrer også de sidste årtiers

multikulturalisme, men han forholder sig konstant kritisk til den australske nations historiske rødder. Konflikten mellem hvide besættere, deres efterkommere og de oprindelige aboriginere er hovedtemaet, men bogen beskæftiger sig også indgående med de brydninger som indvandringen fra det sydlige Europa og, måske især, Asien har medført. Hermed afviger den markant fra de seneste års skildring af Australien i det danske mediebillede, som troskyldigt har reproduceret fortærskede troper omkring den australske åbenhed, gæstfrihed og upolerede charme. Og bevares, australiere er overvejende uhørt gæstfrie, men denne synsvinkel fortæller intet om et på alle måder betydningsfuldt og dramatisk kulturmøde mellem en uhyre kompleks oprindelig kultur, Europa og Asien. Derfor kan Days alternative og kritiske synsvinkel kun glæde alle, som ønsker at forholde sig seriøst til landets historie og kultur.

Som Lars Jensen nævner i forordet, eksisterer der kun ganske få anvendelige dansk-sprogede værker om Australien. Blandt undtagelser er en række romaner af Tim Winton og Martin Leers strålende oversættelser af Les Murrays poesi. Det skal nævnes, at undertegnede ikke opfatter Bruce Chatwins *Drømmespor* eller Marlo Morgans populære, men uhørt problematiske, *Det Ægte Folk* som brugbare alternativer. Det skorter især på australsk faglitteratur, hvilket gør en oversættelse af denne kvalitet til noget af en begivenhed. Oversættelsen er forbilledlig og ganske mundret, hvilket også gælder for det australske oplæg. Day har skrevet et kritisk, men også læsevenligt narrativ, og Lars Jensen viderebringer dette på bedste vis i den danske version. Dette gør ikke alene *Australiens Historie* velegnet til undervisning, bl.a. i gymnasiet, hvor origi-

ANMELDELSER

nal-versionen sandsynligvis vil være en for stor mundfuld; men at bogen i lige så høj grad appellerer til den alment interesserede læser. Lars Jensen har desuden tilføjet et kort billedessay, hvor malerier, tegninger og fotografier giver et yderligere indblik i, hvordan australsk identitet blev konstrueret siden den første europæiske bosættelse.

Bogens koncise epilog, også forfattet af Lars Jensen, bringer fortællingen frem til 2003, efter den famøse Tampa-affære og på flygtningedebattens absolutte højdepunkt. For sådan én har Australien også. Efter bogens udgivelse har det liberale parti vundet endnu en sikker valgsejr, og partiets insisteren på salonfæhige historiske narrat-

iver gør kun denne beretning endnu mere presserende. Day leverer en insisterede og kritisk stemme i en tid, hvor australsk identitet skal fejres og ikke granskes, hvilket Lars Jensen kalder ”mytternes misbrug på nationens alter”.

Bogen anbefales varmt, og ikke kun fordi Lars Jensen fortjener tak for at have begivet sig i gang med et omfattende og, hvis man skal tro forordet, krævende projekt. Hvis man ønsker at dykke dybere ned i Australiens historie og kultur end hvad pressens dækning af kongehusets tasmanske intermezzo tillod, er *Australiens Historie* ikke til at komme udenom.

Mads Clausen ◆